

vel in particulari, vel in generali, juxta varios usus religionum, unde reliqua de his votis per proportionem ad personalia intelligenda sunt.

4. *An religiosus, qui absque Praelati licentia emittit votum personale, teneatur petere facultatem ad votum implendum.*—Solum potest in his dubitari, an religiosus, qui absque ulla licentia Praelati, vel ad vovendum, vel dandum eleemosynam, facit votum illam tribuendi, teneatur petere facultatem a Praelato ad tale votum implendum. Nam ratio facta de votis personalibus videtur hic etiam suadere quod teneatur, quia qui vovit finem, tenetur ad medium, alioqui vanum esset tale votum. In contrarium vero facit, quia tale votum non videotur esse consentaneum statui religioso, et ideo videotur esse vanum, et ad nihil obligare. Ut si quis voveret eleemosynam facere de bonis alterius, non obligaretur ad petendam ab eo facultatem, sed potius diceremus tale votum esse indiscretum et ineptum. Ita vero accidere videtur in hujusmodi voto religiosi, cum voveat disponere de rebus non suis, nec suæ dispensationi commissis. Sed exemplum non est omnino simile, quia religiosus est pars illius communitatis, ad quam illa bona spectant, et ideo participat usum illarum.

5. *Resolutio dubii.*—Quare hic censeo distinctione utendum. Nam si religiosus voveat eleemosynam facere de his rebus, quas ipse in proprios usus consumere potest, cupit autem se aliqua ex parte illis privare, ut aliis bene faciat, credo teneri ad facultatem petendam a superiore, quia materia illius voti optima est, et tale votum non est indecens, nec improportionatum statui religioso, ut per se notum videtur, et ideo merito intelligitur factum sub predicta conditione, et ad illam obligare. At vero si votum sit de aliis bonis religionis, quorum usus, vel administratio ad privatum religiosum non pertinet, regulariter

credo esse votum impertinens, et ad nihil obligare propter rationem factam, et quia regulariter nec talem facultatem petere expediet. Dico autem regulariter, quia in speciali casu, ubi gravis occurret necessitas, quam ratio dictaret esse aperiendam superiori, etc., tunc merito posset quis ad hoc ipsum voto se obligare. Quod tamen potius esset vovere procurare eleemosynam, vel remedium illius necessitatis a superiore, quam propriam eleemosynam facere; et ideo extra similem casum dico tale votum esse imprudens, et non obligare, quia non tam est de eleemosyna facienda, quam de superiore monendo ut eleemosynam faciat, quod per se sumptum sine aliis circumstantiis non videotur expediens.

6. *Uxor, filii et servi vita realia emittere non possunt, nisi certa exceptione adhibita.*—Secundo, eadem fere doctrina ad uxores, filios et servos applicanda est. Nam quoad uxores regula generalis est, uxorem non posse facere realia vota absoluta de bonis communibus, nec de suis dotalibus, de quibus non potest libere donare, aut eleemosynas facere, nisi juxta concessionem et licentiam mariti, vel speciale, vel generale, vel per consuetudinem. Quia in his non habet liberam administrationem, sed omnino pendet a marito: de bonis autem paraphernalibus, vel de aliquibus propriis lucris, si ad ipsam specialiter pertineant, poterit vovere, nam illorum bonorum habet magis liberum usum. Idemque cum proportione dicendum de filiofamilias quoad bona paterna, secus quoad propria, si habeat castrenia, vel quasi castrenia. Et idem est cum proportione de servo, quia non habet propria bona, nisi fortasse aliquid de servitio suo permittatur acquirere. Neque haec possunt hoc loco exactius tractari, quia spectant ad materias de donatione, eleemosyna, dominio, et similibus.

INDEX CAPITUM LIBRI QUARTI

DE OBLIGATIONE VOTI.

CAP. I. <i>Utrum ex voto Deo facto obligatio in conscientia oriatur.</i>	CAP. XI. <i>Utrum obligatio voti ipso facto vel jure transeat ad hæredes.</i>
CAP. II. <i>Utrum in voti obligatione Dei acceptatio intercedat.</i>	CAP. XII. <i>Pro quo tempore votum obliget.</i>
CAP. III. <i>Quam gravis sit obligatio voti.</i>	CAP. XIII. <i>An votum tempore assignato non impletum desinat obligare.</i>
CAP. IV. <i>Utrum obligatio voti ex sola intentione voventis possit non esse proportionata materiæ.</i>	CAP. XIV. <i>An qui non potest votum implere tempore definito, teneatur anticipare tempus ut impleat.</i>
CAP. V. <i>De obligatione voti, de quo dubitatur an sit factum.</i>	CAP. XV. <i>An qui non implet votum tempore præfixo, ad compensationem postea teneatur.</i>
CAP. VI. <i>De obligatione voti quoad valorem ejus.</i>	CAP. XVI. <i>Utrum quæ sunt contra voti obligationem valida sint.</i>
CAP. VII. <i>Quomodo votum sit interpretandum quando non est de materia certa.</i>	CAP. XVII. <i>Vota conditionata quando et quomodo obligent.</i>
CAP. VIII. <i>Quomodo singulæ voti circumstantiæ in eo non expressæ determinandæ sint.</i>	CAP. XVIII. <i>An cessante causa voti cesset ejus obligatio.</i>
CAP. IX. <i>An votum obliget tantum voventem.</i>	CAP. XIX. <i>An ex mutatione materiæ cesseret obligatio voti.</i>
CAP. X. <i>Utrum possit vel teneatur aliquis votum suum per aliud implere.</i>	CAP. XX. <i>Expediuntur duæ dubitatio-</i>
<i>nes.</i>

DE OBLIGATIONE VOTI.

Diximus de natura et essentia voti, et de causis ac conditionibus ad illud requisitis; consequens est ut de effectibus ejus dicamus. Possumus autem duplum effectum voti distinguere: unus est obligare voventem ad impletum quod promisit; alius est constituere voventem in statu vel via perfectionis. Prior effectus est universalis, et quasi intrinsecus, et proximus voti; et dici potest intrinsecus finis, et veluti effectus formalis, quia votum est veluti quoddam vinculum quod formaliter ligat; licet etiam dici possit quedam moralis efficientia intrinseca voto, et ideo de hoc effectu in praesenti tractamus. Alius vero vel non est universalis omnibus votis, vel est extrinsecus et remotus, et ideo post integrum tractationem de voto in communi, in sequenti volume speciale disputationem de illo instituimus. Ibique dicemus de aliis effectibus impediendi matrimonium, vel rerum dominium, et aliis hujusmodi, qui cum illo effectu conjuncti sunt. Circa voti autem obligationem oportet recolere quod de juramento promissorio diximus, in eo considerari posse antecedentem et sequentem obligationem, utraque enim in voto locum habet. Antecedens dicitur, quae ante votum est de servando debito modo in vovento, et haec satis explicata est in superioribus libris; et de peccatis quae in ejus violatione committuntur, dicemus libro sequenti. Obligationem consequens dicitur, quae per ipsum votum inducitur tanquam effectus ejus; et de hac est sermo in praesenti. Et quamvis explicatio hujus obligationis vix possit separari a culpis et peccatis quae in illis committuntur, nihilominus majoris claritatis et utilitatis gratia, curabimus ea distinguere, et hic solam vim obligandi, et modum ac circumstantias ejus declarare; de peccatis autem quae contra illam committuntur, in sequenti libro dicemus.

CAPUT I.

UTRUM EX VOTO DEO FACTO OBLIGATIO IN CONSCIENTIA ORIATUR?

1. *Error antiquus de voto.* — Fuit antiquus error, ex voto nullam oriri obligationem, quem retulit et impugnavit D. Thom., Opusc. 18, c. 12; nam, licet specialiter referat hunc errorem circa votum ingrediendi religionem, tamen motiva, quae refert, generalia sunt de omni voto, quae ad hoc reducuntur, quod melius est opus sponte quam ex obligatione factum. Atque in hoc errore sunt etiam haereticici hujus temporis, qui hac ratione vota contemnunt, ne obligationem eorum admittant, quod de Lampetianis refert etiam Damascenus, libro de Haeres.; et Prateolus, verb. *Lampetiani*. Sed contra hunc errorem satis in principio et fine libri primi disputatum est, ubi ostendimus, et actum vovendi optimum esse, et a Deo consuli, et opus, ex illo factum, cæteris paribus, melius esse quam sine illo.

2. *Prima assertio: votum inducere obligationem in conscientia de fide est.* — Primo ergo de fide certum est, votum inducere obligationem in conscientia, ut fiat quod Deo promissum est. Ita docuit D. Thomas supra, et Quodlib. 3, art. 12, ubi dicit, oppositum esse haereticum. Idem docuit sine censura, 2. 2, q. 88, art. 3, q. 189, art. 3, et convenienter omnes Catholicci, et antiqui Patres, quos eruditus refert Bellarmin., lib. 2 de Monach., c. 16 et seq.; Medin., lib. 4 de Contin. Sacer., controv. 7. Et multa habentur in Decret., 20, q. 3, et 27, q. 1, et 33, q. 5. Est denique satis expressa haec veritas in Scriptura, in locis saepe citatis, Psal. 78: *Vovete, et reddite*, etc. Ubi primum verbum consilii est, secundum obligationis, ut expendit Innocentius III, in c. *Magnæ*, de Voto. Et ita eodem verbo explicatur

haec obligatio, Deut. 23, Ecclesiæ. 5. Et simile est illud Job. 22: *Rogabis Deum, et examinet te, et vota tua redde*. Idemque optime confirmat illud Isaiae 19: *Vota rovent Dominum, et solvent*; nam solutio respondet debito et obligationi. Denique Levit. 7, expresse distinguitur, *hostia ex voto, vel sponte oblata*, ut significetur id, quod ex voto offertur, non jam ex mera voluntate, sed ex obligatione offerri.

3. Ratione declarat D. Thomas supra hanc veritatem primo, quia inter homines promissiones bona fide factæ obligant; ergo et promissio Deo facta obligationem inducit. Quæ argumentatio est Augustini apud D. Thomam, d. q. 189, art. 3: *Si inter homines (inquit) solent bonæ fidei contractus nulla ratione dissolvi, quanto magis pollicitatio, quam cum Deo pepigit, solvi sine vindicta non poterit?* Quæ verba apud Augustinum reperiri non potui; similia vero habentur apud Leonem Papam, Epist. 90, alias 92, ad Rustic., c. 14: *Si humana pacta non possunt impune calcari, quid eis manebit, qui corruerint fœdera divini sacramenti?* Atque eodem recedit ratio quam attingit D. Thomas, d. q. 88, art. 3: *Quia homo maxime debet Deo fidelitatem, tum ratione dominii, tum ratione beneficii suspecti, ideo maxime obligatur homo ad hoc, quod impleat vota Deo facta.* In qua ratione supponit implere votum ad fidelitatem pertinere; supponit etiam, servare fidelitatem esse per se bonum et honestum, et debitum hominibus, sicut loqui veritatem, quia est necessarium ad societatem humanam, et ideo dicitur fides, quae fiunt dicta, esse justitiae fundamentum a Cicerone, lib. 1 de Officiis, et Ambros., lib. 1 Of. 1, c. 29; et ideo lib. 2, c. 48, ait, *omnibus esse servandam*; ergo maxime Deo.

4. Circa quam rationem occurrebat disputatione, quæ a Theologis hoc loco frequentius tractatur, an humana promissio, id est, quæ ab homine homini fit, obligationem in conscientia inducat. Sed illam prætermittendam duxi, tum quia nec per se spectat ad locum praesentem, sed in materia de Justitia et de Veritate tractanda est; aliquidque de illa attigimus in Opusc., Relect. 1; tum etiam quia ut esse potest dubia, ad fundamentum hujus rationis necessaria non est. Nam quod humana promissio honesta et acceptata in conscientia obligationem inducat, ita certum est ut non possit in dubitationem adduci. Nam ad minimum id pertinet ad veritatem humanam, quae semper in dictis et factis servanda est, ut sensit D. Thomas, dicto articulo 3, ad 1, et clarius quæstion. 110, art. 3, ad 5, et sumitur ex Ambrosio supra, et ex Augustino, Epist. 19, circa medium, et libr. de Mendac., cap. 20, ubi fidem moralem sub veritate concludit, et ideo etiam leges civiles agnoscent in humana pollicitatione naturalem obligationem, quam omnino servandam esse jura canonica decernunt, c. 1 et 3, de Pactis. Hoc autem sufficit ad fundamentum prædictæ rationis, sive promissio humana obliget ex fidelitate, sive ex justitia, sive obliget gravi aut levi obligatione, et sive ex illa nascatur actio, sive non; nam haec quæstiones ad præsens non referunt. Satis enim est quod obliget in conscientia, ut inde a fortiori inferatur, votum in conscientia obligare; in cæteris vero non sunt comparandæ promissiones humanæ cum ea, quæ est ad Deum, cum altioris sit rationis. Unde obiter etiam constat, hanc veritatem de obligatione voti ratione naturali cognosci potuisse, sicut etiam a gentibus respectu suorum deorum fuit agnita. Nam propterea voti reum vocabant eum, qui promiserat diis, et non solverat, ut est apud Macrob., lib. 3 Saturnal., c. 2; et in Leg. secunda, ff. de Pollicitat., dicitur: *Si quis rem aliquam voverit, voto obligatur*.

5. *An voti obligatio sit ex justitia.* — Quæri vero potest circa voti obligationem, an dicenda sit aliquo modo justitiae, eo modo quo potest esse justitia ad Deum, an sit solius veritatis, vel possit esse utriusque rationis. Et ratio dubitandi est, quia votum solum est quedam promissio simplex, seu pollicitatio Deo facta; at vero tota ratio promissionis, quoad obligationem ejus, est, ut fiat verum quod dictum est; ergo in hoc solo consistit obligatio voti. Minor probatur, primo ex D. Thom., d. art. 3, q. 88, ubi ait, solvere promissa, ad fidelitatem pertinere; fidelitas autem non est nisi veritas, ut supponit in q. 80, et sentit in eodem art. 3, adducens Augustinum, dicentem, fidem (id est, fidelitatem) dictam esse ex hoc, quod dicta fiunt: Et in his tantum principiis fundat obligationem; et eodem fere discursu utitur d. q. 189, art. 3; et q. 89, art. 7, dicit, obligationem juramenti promissori ad hoc tendere, ut veritas dictorum adimpleatur; eadem autem ratio est de voto. Eamdem doctrinam confirmat Cajetanus, 2. 2, q. 413, art. 1, ubi docet debitum faciendi quod promissum est, per se ac formaliter ad veritatem pertinere, et ita sentit de promissione homini facta; idem ergo erit de promissione facta Deo; nam quod locutio et opus ordinetur ad hanc vel illam personam, non variat rationem formalem pro-

missionis aut veritatis, sed ad summum inducit majorem vel minorem obligationem in illo ordine. Ratio addi potest, quia de ratione justitiae est, ut fundetur in jure alterius, ad quem est obligatio ejusdem justitiae; sed votum, et in universum promissio non fundat obligationem suam in jure promissarii, sed in sola veritate, ac fidelitate promittentis; ergo. Probatur minor, quia promissio nec supponit illud jus in alio, cum sit mere liberalis, nec dat illud, quia non est donatio de praesenti, sed sola promissio de futuro.

6. In contrarium vero est primo, quia obligatio voti est obligatio religionis; at religio est pars justitiae, quatenus ad Deum esse potest; ergo. Secundo, quia alias obligatio non esset gravis seu legalis, sed esset levis seu moralis; consequens est falsum, alias transgredi votum non esset ex suo genere peccatum mortale, quod esse omnino falsum, ostendemus in principio libri sequentis; ergo. Sequela patet, quia obligatio veritatis etiam respectu Dei non est gravis. Unde qui flete et ore tantum vovet, Deo mentitur, et nihilominus non peccat mortaliter; ergo idem esset in voto implendo, si ejus obligatio tantum esset cuiusdam veritatis facienda. Tertio, per votum acquiritur speciale jus Deo, et ideo ex parte Dei requiritur acceptatio; nam ob hanc causam votum de re mala vel impertinente non obligat, quia Deus illam promissionem non acceptat; ergo signum est acquiri per votum Deo aliquod speciale jus. Nam veritas, quae consistit in sola conformitate factorum cum dictis, non pendet ex acceptatione alterius.

7. *Secunda assertio: votum inducit obligationem fidelitatis ad Deum ac justitiae.* — Pro hujus dubii resolutione dico secundo: votum inducit obligationem fidelitatis ad Deum, quae in se et veritatem et cultum Deo debitum complectitur, et ideo et justitiae ad Deum et veritatis dici potest. Primam principalem partem docet clare D. Thomas, locis citatis, quem in hoc omnes Theologi sequuntur. Et sumitur sufficienter ex verbis illis Pauli: *Habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt*, ubi, nomine fidei, moralis fides, quae alias fidelitas dicitur, intelligitur, ut ex communi Patrum expositione data in superioribus constat. Et eamdem partem probant omnia adducta in ratione dubitandi priori loco positam. Nam implere promissionem, cuicunque fiat, ad fidelitatem erga illum spectat; ergo obligatio ad promissionem implendam ex ea-

dem fidelitate nascitur, cuius est talis actus implendi promissum; nam unaqueque virtus obligat ad actum suum, et unumquodque preceptum tale est, qualis est materia in qua versatur, et qualis est ratio virtutis in qua fundatur. Secunda vero pars assertionis, quae est de veritate, sufficienter ostenditur ex adductis in eadem ratione dubitandi. Nam fidelitatis actus, qui est implere promissionem, est constitutivus veritatis quasi ex parte termini et mensuræ ipsius veritatis. Sed obligatio voti ad hoc tendit, ut promissio Deo facta impleatur; ergo ad hoc tendit, ut veritas observetur eo modo, quo implendo promissionem servatur, scilicet, ex parte termini et mensuræ. Major (cætera enim clara sunt) declaratur, quia veritas formaliter est in dicto, seu promissione ipsa, quatenus conformitatem habet ad rem promissam, quam respicit ut terminum a quo mensuratur.

8. *Confirmatur assertio Anania exemplo.* — Potestque haec pars optime confirmari ex illis verbis Act. 5, ubi de Anania dicitur: *Defraudavit de pretio agri*; fraudem enim vocavit illam partis pretii occultationem, quae in violatione voti paupertatis, seu perfectionis evangelicæ sequendæ fiebat, et ideo paulo inferius dixit Petrus: *Non es mentitus hominibus, sed Deo*; nam promittere aliquid Deo, et non servare, mentiri Deo est. Et ita exponit Gregorius, lib. 1, epist. 33, cap. *Ananias*, 17, q. 4. Et significat Clemens, epist. 5, in cap. *Dilectissimus*, 12, quæst. 1. Tradunt Hieronymus, epist. 8, ad Demet.; Aug., serm. 25 de Verbis Apostoli, et serm. 12 de Diver., et lib. 2 de Mir. Sacrae Script. Et ibi expositores communiter, et alii Patres, quos ibi Lorin. indicat, cum Bellarm., lib. 2 de Monach., cap. 20, qui bene ex contextu, et ex gravitate penæ id confirmant. Ex quo loco optime etiam comprobatur tertia pars assertionis, quia ideo Ananias dictus est mentiri Spiritui Sancto et Deo, quia mendacium fecit vel protulit, Spiritui Sancto injuriosum, et quasi perniciosum, quantum est ex parte frangentis votum; ergo contraria obligatio voti respicit impletionem veritatis promissæ, quatenus illa spectat ad reverentiam, et cultum Deo debitum. Declari etiam hoc potest ex leg. 1 de Pollicitat., ubi dicitur, quando aliquis ob honorem promittit, teneri ex pollicitatione; et in l. 3 dicitur: *Ilud est constitutum, ut si ob honorem pollicitatio fuerit facta, quasi debitum exigatur.* Votum autem est pollicitatio facta Deo ob honorem et cultum ejus; ergo id quod voto

promittitur, debitum Deo est per modum cultus, seu honoris.

9. Unde tandem explicari et confirmari potest ultima pars conclusionis. Nam obscurum videri potest, quomodo voti obligatio simul pertineat ad veritatem sustinendam, et ad cultum Deo reddendum, tanquam ex justitia debitum, eo modo quo justitia ad Deum esse potest; cum primum videatur ad virtutem veritatis seu fidelitatis pertinere, secundum autem ad virtutem religionis, quae sunt distinctæ virtutes. Dicendum est ergo quod, sicut promissio de se abstrahit ab ea, quae fit Deo et homini, ita etiam veritas, que in promissione servanda cernitur, commune quid est. Rursus in promissione, illa convenientia est quasi generica; nam in illis membris honestates specie distinctæ inveniuntur, quia prior ad religionem, posterior ad inferiorem virtutem spectat. Imo hæc posterior potest ad plures virtutes pertinere; nam promissio si fiat homini in honorem, pertinet ad observantiam; si propter beneficium, pertinet ad gratitudinem; si ex mera liberalitate, pertinet ad liberalitatem vel misericordiam, et interdum poterit etiam ad justitiam pertinere, si ipsa met promissio aliquo titulo justitiae debita sit. Unde servare veritatem in promissione implenda, quae fidelitas dicitur, officium est virtutis, non unius speciei, sed generis continens sub se plures species honestatis, juxta varios titulos, ex quibus officium illud debitum esse potest. Atque ita fidelitas distinguiri potest in fidelitatem ad Deum et ad homines: prior spectat ad cultum Dei; secunda ad alias rationes societatis humanæ, quae ulterius distinguiri potest in fidelitatem observantiæ, gratitudinis, vel justitiae. Interdum vero debita esse potest ex solo titulo veritatis necessariæ ad societatem humanam, et tunc pertinere censetur ad virtutem veritatis, juxta doctrinam D. Thomæ, locis citatis, et 2. 2, q. 109, art. 3, ad primum, et retinet fidelitatis nomen, quasi applicato genericō nomine ad specificū membrum minus perfectum. Ita ergo obligatio voti includit obligationem servandi veritatem, quasi genericam rationem, quae per rationem cultus et reverentiae debet Deo contrahitur ad veritatem religiosam (ut sic dicam); et sic hæc obligatio simul est fidelitatis et religionis, quia ut fidelitas ad Deum religio est, sic gratiarum actio ad Deum religio simul est. Et quia religio est quodammodo justitia ad Deum, ideo hæc obligatio justitiae etiam dici potest in sensu explicato.

10. *Fit satis oppositæ sententiae.* — Ad pri-mam. — Neque huic resolutioni obstant rationes in utramque partem inductæ. Prima enim principalis ratio, primo loco posita, procedit ex aequivocatione fidelitatis, ac si esset una in ordine ad Deum et hominem secundum rationem specificam, quod falsum est. Cum autem dicatur non variari rationem promissionis propter hoc quod fiat Deo vel homini, respondeatur negando assumptum, quia quidquid sit de physica actione seu locutione intellectus autoris, in ratione honesti actus distinctam specie rationem habent; et in voluntate ipsa voluntio se obligandi Deo vel homini actus sunt specie distincti propter diversas honestates, quae in objectis inveniuntur. Unde obligatio ad Deum et hominem non solum differunt tanquam major et minor intra eamdem speciem, sed ut differentes in specie. Nam obligatio ad Deum sumit specificam rationem suam ex divina excellentia, ratione cuius debitum ejus alterius rationis est, ut supra tract. 1, libro primo, declaravimus. Et eodem modo licet veritas ipsa, physice spectata, quatenus est ad modum cuiusdam relationis et conformitatis, possit esse ejusdem speciei, nihilominus debitum veritatis servandæ, respectu unius et alterius, potest esse specie diversum ex diverso titulo, in quo fundatur, et hoc debitum attendunt virtutes, quae sunt ad alterum, ut dicto etiam loco declaratum est. Unde ad ultimam rationem in illo priori membro positam respondeo, illam habere locum in promissione alteri homini facta ex sola libertate et voluntate, in praesenti vero non recte applicari. Quia Deo debitus est honor et reverentia ex intrinseco et naturali jure. Et licet hoc debitum ex sola rei natura non determinetur ad hunc actum, verbi gratia, castitatem, quae voto promitti potest, tamen postquam promissa est Deo, eo ipso illud divinum jus requirit illum determinatum actum, tanquam necessarium ad servandam divinam reverentiam. Itaque non homo confert Deo jus, proprio loquendo, sed quasi determinat materiam illius cultus, eam promittendo, et illam determinationem Deus acceptat, et sic resultat tale debitum.

11. *Ad primum pro alia sententia.* — Ad primum alterius partis, concedimus totum. Ad secundum negatur sequela, de qua dicemus libro sequenti. Ad probationem autem sequelæ dicitur, falsum omnino esse, non esse gravem obligationem servandi veritatem in factis et dictis cum Deo ipso, quia mentiri Deo, ex

genere suo est peccatum gravissimum, esto mentiri homini non ita grave censeatur. Quam differentiam satis profecto insinuavit Petrus, dicens: *Non es mentitus hominibus, sed Deo.* Et ratio est clara, quia mentiri Deo, contra reverentiam illi debitam est, imo quemdam ejus contemptum includit, unde in re gravi peccatum mortale est, atque adeo ex genere suo est tale. Neque instantia de illo, qui flete vovet, est accommodata, quia ille, qui sic mentitur, non Deo, sed hominibus mentitur; imo ideo sic fingit coram hominibus, ne Deo ipsi mentiri cogatur, ut infra libro quinto latius explicabo. In tertio argu-mento petitur difficultas de acceptatione voti, quae in sequenti capite commodius tractabitur.

CAPUT II.

UTRUM IN VOTI OBLIGATIONE DEI ACCEPTATIO INTERCEDAT?

1. *Aliorū opinatio in hac materia.* — *Excluditur prædicta sententia.* — Aliqui existimant hujusmodi acceptationem neque necessariam esse, neque possibilem. Non quidem necessariam, quia votum non est pactum cum Deo, sed pura pollicitatio; nec vero esse possibilem, quia acceptatio dicit motum animi, qui in Deum cadere non potest, quia Deus non est capax accidentis seu mutationis. Ita docuit ex Ripa, et Jacobo Nigro, Barbosa, in Rubri., ff. Solut. matrimon., in 2 p., n. 93, et in L. 1, p. 3, n. 18. Quod si objiciatur, quia sequitur votum non inducere obligationem, quia sola pollicitatio non acceptata non obligat, L. 1 et 3, ff. de Pollicitat., respondet hoc esse singulare in voto, ut obliget efficaciter, juxta L. 2, eod., licet sit tantum pollicitatio, ut appellatur in c. *Scimus*, 12, q. 1, ubi Glossa notat, ex nuda pollicitatione, quae fit Deo, oriri obligationem, et sequitur *Præposit.* ibi.

2. *Oculiditur effugium.* — Sed hæc sententia falsa est, nam acceptatio Dei in voto possibilis est et necessaria. Primum constat refutando contrarium fundamentum, quod sine dubio theologicum non est. Nam acceptatio non est aliter motus animi, quam intellectio, visio, complacentia et amor; certum est autem Deum intelligere et videre nostros actus, cum fiunt, et complacere in illis, si boni sint, sine acciden-te, aut mutatione sui; eodem ergo modo potest acceptare. Imo acceptare nihil aliud est quam complacere in tali actu, et velle illum

et de illo gaudere. Unde nihil est frequentius in ore Theologorum, quam Deum acceptare hominum merita, et hæc manere semper in acceptatione divina. Imo in Scriptura etiam frequentissimum est, aliud esse acceptum vel non acceptum, acceptabile vel non acceptabile Deo. Unde Psalm. 50 dicitur: *Tunc acceptabis sacrificium justitiae.* Cur ergo non acceptabit sacrificium voti? Tandem argumentor ad hominem; quia si votum non posset acceptari a Deo, etiam traditio vel donatio non posset acceptari, quia etiam requirit motum animi; consequens autem est falsum, et contra eosdem auctores. Dicunt tamen Deum acceptare posse per hominem, non tamen per seipsum, et ita priori modo acceptare interdum donationem, seu traditionem illi factam. Sed contra: nam unus homo non acceptat nomine alterius, nisi interveniente consensu principalis; ergo ut homo acceptet nomine Dei, necessarius est consensus Dei; at vero ille consensus est quidam animi motus; ergo juxta illorum argumentationem non potest cadere in Deum. Vel si ille potest cadere in Deum sine novo accidente, vel mutatione ulla, etiam poterit cadere immediatus consensus in promissionem sibi factam sine mutatione. Itaque non potest dubitari de possibilitate. Cur autem Deus non acceptet immediate per seipsum donationes, seu traditiones que illi fiunt, infra tractando de voto solemnii a nobis explicabitur.

3. *Ostenditur acceptationem esse in voto necessariam.* — Secundum autem, scilicet, acceptationem esse in voto necessariam, probatur, quia de ratione promissionis, enicunque fiat, est, ut includat conditionem, si res promissa promissario placuerit; nam si displiceat, non tenet promissio, et hac ratione omnis promissio, etiam jurata, desinit obligare ad arbitrium promissarii, quia ratione conditionis inclusæ pendet a voluntate ejus, ut supra materia de juramento saepe dictum est. Ergo etiam votum, quatenus promissio est, hanc includit conditionem; ergo ut votum obliget, necessaria est acceptatio ex parte Dei. Probatur consequentia, quia promissio conditionata non obligat, quamdiu conditio non est impleta, et ideo pollicitatio facta homini absenti non obligat, saltem quoad rem promissam, donec alter sciatur et acceptetur; ita ergo non obligabit pollicitatio ad Deum, si Deus illam non acceptet. Et quamvis vera es-set opinio dicentium, pollicitationem, homini absenti factam, obligare saltem ad non retrocedendum, donec alteri notificetur, et ille possit

consentire, vel dissentire, hoc non habebit locum in Deo, quia ille non est absens, sed statim agnoscit nostra vota; unde si statim non acceptat, nec spectanda est revelatio acceptationis. Necesse est ergo dicere, Deum acceptare votum, quoties tale est ut obligare possit. De qua acceptatione satis nobis constat per Scripturas; tum quia ipse revelavit se velle ut talia vota impleantur, illa enim voluntas est acceptatio voti; tum etiam quia vota obligantia semper sunt de meliori bono, et de consiliis, et ipsa etiam vota sunt in consilio; scimus autem ex fide, opera consili accepta esse Deo, et ita votum acceptari a Deo. Et hanc doctrinam supponunt omnes Theologi. Imo D. Thomas, quæst. 88, art. 2, ait: *Vana esset promissio, si aliquis alicui promitteret id quod ei non esset acceptum,* et loquitur de promissione, ut votum includit; nam inde infert, necessarium esse, ut voti materia sit Deo accepta.

4. *Non esse pollicitationem puram votum Deo factum.* — Ex quibus infero, votum, ut fit Deo, non esse pollicitationem puram, qualis definitur in l. 3, ff. de Pollicit., quod sit *offerentis solius promissum*, sed esse per modum pacti cum Deo; nam includit consensus ejus, et acceptationem, et ita consummatur ratio pacti, supposita voluntate voventis: *Nam pactum est duorum consensus et conventio*, ut dicitur in eadem l. 3, et in l. 4, ff. de Pactis. Ubi Fortun. id explicat in votis, n. 12, et attigit breviter Panor., in cap. *Ex parte*, de Censib., Not. 1, dicens, votum fieri Deo, quia ubique præsens est, et intelligitur illud recipere, et ideo efficaciter obligare. Sentit ergo in voto intercedere pactum cum Deo. Imo addere possumus esse pactum non omnino nudum, sed vestitum auctoritate divina, et ideo merito non solum petere obligationem, sed etiam dare actionem, ut possit per Ecclesiam quis cogi ad votum implendum. Si enim promissio humana jurata vestita dicitur, et non nuda, et ideo actionem dare, magis id dici poterit de voto, quod fortius vineulum est, et eminenter continet promissionem hominis, et divinam auctoritatem et acceptationem. Propter quod loquens de voto dixit Ambrosius, lib. 9 in Luc., circa cap. 20: *Major est contractus fidei, quam pecuniae.*

5. *Explicatur cap. Scimus.* — Neque contra hoc obstat cap. *Scimus*, 12, q. 1, ubi votum pollicitatio vocatur; responderi enim potest, ibi esse sermonem de voto reali, quo fideles, volentes vitam communem agere, vovebant sua bona ecclesiis; hoc autem votum, licet

respectu Dei sit pactum, respectu Ecclesiæ est pollicitatio, et idem est de voto dandi pauperi eleemosynam. Et hanc interpretationem indicavit Panorm. supra; infert enim inde, ex simplici pollicitatione facta Ecclesiæ posse aliquem compelli ad executionem, quia est votum: et ad hoc allegat dictum c. *Scimus*, cum Gloss. At vero in illo textu satis explicatur pollicitationem illam Deo fieri; nam statim subdit: *Quod Domino est pollicitus, fideliter custodiat.* Quare dico non esse vim faciendam in verbo pollicitandi vel pollicitationis; nam saepe confunduntur cum verbo promittendi et promissionis, et in rigore latino idem significant. Et in communi usu saepe dicitur nuda promissio vel pollicitatio, etiamsi acceptata sit, et ita existimo sumi in illo textu pro promissione, nec esse aliquod mysterium in vocabulo. Nec denique contra necessitatem acceptationis obstat tertia objectio supra facta, quia veritas promissionis est conditionata, si promissario placuerit promissum, et ideo, ut impleri debeat, conditionis implementum, atque adeo acceptatio necessaria est. Quomodo autem, illa posita, speciale jus Deo acquiratur, jam explicatum est.

CAPUT III.

QUAM GRAVIS SIT OBLIGATIO VOTI.

1. *Voti obligationem gravem esse ostenditur.* — Primo certum est, hanc voti obligationem ex suogenere gravem esse. Probatur, quia hæc obligatio nascitur ex illo præcepto divino ac naturali: *Redde Domino vota tua;* hoc autem præceptum gravissimum est ex suo genere. Tum quia pertinet ad primum vel secundum præceptum primæ Tabulæ, ut infra dicemus; tum etiam quia pertinet ad gravem virtutem, ut est religio, et de se habet gravem materiam, ut est divinus honor, et fidelitas illi debita. Denique illa obligatio gravis dicitur, in cuius transgressione divina charitas violatur et peccatum mortale committitur; sed ita fit in transgressione voti; ergo. Minor probabitur late libro sequenti, c. 2, nam gravitas obligationis et gravitas transgressionis quasi correlative se habent, et ibi utramque ex professo confirmabimus.

2. *Unde colligatur gravitas obligationis in voto.* — Secundo certum est, ex natura rei loquendo, tunc maxime hanc obligationem esse gravem, quando est de actu seu materia gravi. Hoc constat ex generali regula legum; tunc